

Филозофски факултет
Универзитет у Београду

Филозофски факултет
Универзитет Св. Кирила и Методија
у Скопљу

**Летња школа
„Европско и балканско културно наслеђе“
23-27.10.2023, Филозофски факултет, Београд**

Различите националне културе на Балкану снажно су повезане заједничким традицијама и наслеђем. Размена идеја, наратива, мотива, обичаја, религијских и друштвених образаца у историјском и савременом контексту обликује заједнички културни простор који је предмет проучавања различитих дисциплина из области друштвено-хуманистичких наука. У оквиру летње школе „Европско и балканско културно наслеђе“ на Филозофском факултету у Београду студенткиње и студенти имаће прилику да из различитих научно-стручних углова сагледају, истражују и критички проматрају широк спектар тема у вези са културним наслеђем Балкана. Предавачи на Летњој школи су професори са Филозофског факултета у Београду и Филозофског факултета у Скопљу који ће кроз низ предавања, али и интерактивних радионица, приближити студентима различите како дисциплинарне, тако и националне перспективе и искуства. Полазници Летње школе добиће прилику да из угла археологије, историје уметности, филозофије, социологије, антропологије, класичних студија и историје стекну знања о различитим класичним теоријским оквирима и методологијама проучавања културног наслеђа, али и да се упознају са најважнијим актуелним академским дебатама у вези са проучавањем културе на Балкану. Посебан акценат биће стављен на македонско и српско академско и практично искуство, али су сазнајне границе постављене шире у односу на ова два национална фокуса.

Полазници Летње школе су студенти и студенткиње основних, мастер и докторских студија Филозофског факултета у Скопљу и Београду са свих студијских програма. Заинтересовани кандидати могу се јавити на мејл адресе iro@f.bg.ac.rs и summerschool@fzf.ukim.edu.mk најкасније до 05.10.2023. Број места је ограничен. Превоз и смештај студената за потребе летње школе биће покривен од стране оба факултета. Одабрани ученици који ће похађати летњу школу добиће сертификат о учешћу у летњој школи.

Списак предавања и предавача:

(Де)конструкција културног наслеђа: лепота на продају

проф. др Иван Цепароски, Институт за филозофију, Филозофски факултет у Скопљу

Културна меморија у савременом македонском интелектуалном, идеолошко-политичком и јавном миљеу

проф. др Антоанела Петковска, Институт за социологију, Филозофски факултет у Скопљу

Међурелигијска и међуетничка (не)толеранција у контексту светске безбедности

проф. др Ратко Дуев, Институт за класичне студије, Филозофски факултет у Скопљу

Успон револуције: разумевање, рађање и раст раног хришћанства

Ванр. проф. Ирена Теодора Весевска, Институт за историју уметности и археологију, Филозофски факултет у Скопљу

Креирање заједничке визуелне културе на Балкану

проф. др Ненад Макуљевић, Одељење за историју уметности, Филозофски факултет у Београду

Заштита нематеријалног културног наслеђа кроз неформалну и формалну едукацију

проф. др Данијел Синани, Одељење за етнологију и антропологију, Филозофски факултет у Београду

Другости на Балкану

доц. др Наташа Јовановић, Одељење за социологију, Филозофски факултет у Београду

Римско наслеђе у Србији: између струке и јавности

проф. др Владимир Михајловић, Одељење за археологију, Филозофски факултет у Београду

Како се сећамо Југославије? Слике заједничке државе у уџбеницима историје

проф. др Дубравка Стојановић, Одељење за историју, Филозофски факултет у Београду

Апстракти предавања:

проф. др Иван Џепароски
Институт за филозофију
Филозофски факултет
Универзитет светог Ћирила и Методија у Скопљу

(Де)конструкција културног наслеђа: лепота на продају

У овом предавању се разматрају питања конзумеризма и комерцијализације културних производа са становишта филозофије и естетике, али се узимају у обзир и одређена културолошка истраживања. Полазна позиција је позиција „критичке теорије” у односу на естетизацију стварности и деестетизацију уметности. Затим се указује на значај ове позиције за тумачење места „лепоте” у естетичком и културолошком дискурсу. Све ово се анализира са становишта категорије „лепота” која у контексту културолошког приступа везаног за „културу продаје”, постаје „лепота на продају”. Овим стањима се приступа критички, а израз „одржива лепота” се уводи као покушај да се превазиђе комодификација и реификација лепоте. Отуда се брани став да нам је лепота и данас потребна, како у оквирима свакодневног живота, тако и у оквиру уметности и естетике, али и у контексту културног наслеђа.

проф. др Антоанела Петковска
Институт за социологију
Филозофски факултет
Универзитет светог Ћирила и Методија у Скопљу

Културна меморија у македонској савременој интелектуалној, идеолошко – политичкој и јавној средини

Основне теме које су инкорпориране у дискурс културног памћења у савременом македонском социокултурном простору садрже неколико кључних наратива :

1. Промена културних вредности и друштвени развој (узроци трауме и последице трауматских догађаја – кратак историјски и новији цивилизацијски контекст);
2. Најчешћи синдроми вредности у македонској транзицији и пост-транзицијском концепту: традиционалне/ традиционалистичке вредности; хуманистичке/ пост социјалистичке вредности; постмодерне/постколонијалне/постлибералне вредности.
3. Данашњи македонски културни контекст – између Балкана, Медитерана, Европе и света.
4. Македонска култура и европска цивилизација на раскршћу између културне интеграције и дезинтеграције.
5. Игре политике идентитета, регионализма , глобализације, нових дискурса моћи, геополитике – каква се матрица културног памћења може развити у македонском друштву и култури?

проф. др Ратко Дуев
Институт за класичне студије
Филозофски факултет
Универзитет светог Ћирила и Методија у Скопљу

Међурелигијска и међуетничка (не)толеранција у контексту светске безбедности

Већину људи породице упознају са религијом у раном детињству. Непознавање филозофије и историје религије често доводи до неразумевања и политичке злоупотребе становништва у различите сврхе, што доводи до верске нетрпељивости. Проблем са радикализмом у науци се анализира као последица, а не како настаје и који су разлози његовог настанка. Решење је проучавањем историје религија да се религија схвати као благо етичке светске традиције и реч за љубав међу људима, а не као средство за поделе људи и ширење мржње према другима.

Ванр. проф. др Ирена Теодора Весевска
Институт за историју уметности и археологију
Филозофски факултет
Универзитет светог Ћирила и Методија у Скопљу

Успон револуције: разумевање рађања и раста раног хришћанства

Предавање под називом „Успон револуције: разумевање рађања и раста раног хришћанства“ пружа истраживање историјских догађаја и утицајних фактора који су допринели успону и ширењу хришћанства током година његовог формирања. Ово предавање има за циљ да расветли трансформативну природу овог верског покрета и његов дубок утицај на антички свет.

Почевши испитивањем историјске позадине, предавање се бави друштвеним, културним и политичким контекстима у којима се појавило рано хришћанство. Нуди увид у религиозни пејзаж тог времена, укључујући преовлађујућа политеистичка веровања и доминантни утицај Римског царства. Контекстуализацијом рађања хришћанства у овим оквирима, предавање поставља терен за дубље разумевање његовог значаја.

Штавише, предавање истражује факторе који су олакшали раст и ширење хришћанства. Истражује улогу Претече, светог Павла, апостола и раних хришћанских заједница у ширењу поруке, њихове стратегије за ширење и обраћење и оснивање локалних скупштина. Поред тога, предавање испитује изазове са којима су се суочавали рани хришћани, као што су прогон и противљење успостављених верских и политичких сила. Ослањајући се на историјске доказе и археолошка научна истраживања, предавање наглашава трајно наслеђе раног хришћанства. Она наглашава трансформациони утицај овог покрета, пошто је превазишао географске и културне границе, добио замах кроз мисионарске напоре и на крају постао доминантна религија Римског царства.

Надаље, анализирају се архитектонске иновације на које је утицало рано хришћанство. Истражујемо еволуцију светих простора, од тајних окупљања у домовима до изградње великих базилика и катедрала. Предавање истражује симболички значај архитектонских елемената као што су крстообразни распоред, употреба купола и инкорпорација хришћанске иконографије у архитектонску орнаментiku.

Кроз анализу примарних извора, историјских артефаката и научних интерпретација, ово предавање има за циљ да расветли трајно наслеђе раног хришћанства у области уметности, архитектуре и културе. Подвлачи како је фузија хришћанске теологије, духовности и културних израза довела до стварања јединственог визуелног и друштвеног пејзажа, који је дубоко утицао на каснија уметничка кретања, архитектонске стилове и културне норме.

На крају, ово истраживање доприноси дубљем разумевању вишеструког утицаја раног хришћанства на уметничке и културне сфере. Позива на размишљање о начинима на које је ова религиозна револуција утицала на визуелно представљање вере, изградњу сакралних простора и развој препознатљивог хришћанског културног идентитета који наставља да обликује уметничке и културне праксе до данас.

проф. др Ненад Макуљевић
Одељење за историју уметности
Филозофски факултет Универзитет у Београду

Креирање заједничке визуелне културе на Османском Балкану

Током новог века на простору османског Балкана дошло је до сложених процеса који су установили креирање заједничке балканске визуелне културе. Вишевековни живот у Османској империји довео је до интензивне културне размене различитих религијских и етничких група и појаве заједничких естетских идеала. То је условило коришћење истих и сличних симболичких и декоративних решења и ангажовање архитеката, занатлија и сликара без обзира на њихову верску припадност. Процес креирања заједничке визуелне културе свој врхунац је доживео током 19. века.

проф. др Данијел Синани
Одељење за етнологију и антропологију
Филозофски факултет Универзитет у Београду

Заштита нематеријалног културног наслеђа кроз неформалну и формалну едукацију

Предавање се бави формалним и неформалним облицима едукације као једним од најважнијих мера очувања нематеријалног културног наслеђа. Биће представљен развој и различити приступи у едуковању стручњака, заинтересованих лица и широке јавности, а посебан акценат стављен је на пројекте који се одвијају на Филозофском факултету и кроз које је едукацију о нематеријалном културном наслеђу прошло више будућих стручњака из области.

доц. др Наташа Јовановић
Одељење за социологију
Филозофски факултет Универзитет у Београду

Другости на Балкану

Циљ предавања је да се кроз теоријску призму оријентализма, али и других теорија о креирању другости, анализирају различити односи и симболичке и културне границе и борбе на Балкану. У историјском и савременом друштвеном контексту биће истраживани различити конструкти односа страности, другости и непријатељства. Како је реч о општим теоријским референцама, након кратког упознавања са епистемолошким и методолошким основама, фокус ће бити на конкретним примерима конструисања другости међу различитим културама, религијама и нацијама на Балкану. Будући да је реч о постконфликтном подручју, посебан акценат биће стављен на процесе преласка из категорије другости и страности у домен односа непријатељства.

проф. др Владимир Михајловић
Одељење за археологију
Филозофски факултет Универзитет у Београду

Римско наслеђе у Србији: између струке и јавности

На које све начине разумемо, тумачимо и користимо остатке из римске епохе? Шта одређује њихову важност или неважност, како се од њих ствара наслеђе, у којем облику и за кога? Разматрањем односа према римскodobним остацима у Србији биће проблематизована питања различитих нивоа и начина баштињења, улоге „удеоника“ (заинтересованих страна), могућности и потешкоћа везаних за ову врсту културно-историјског наслеђа.

Проф. др Дубравка Стојановић
Одељење за историју
Филозофски факултет Универзитет у Београду

Како се сећамо Југославије? Сlike заједничке државе у уџбеницима историје

На предавању ће бити приказано како се приказује прошлост Југославије у уџбеницима историје објављеним у државама насталим после њеног распада. Занимљиво је да је та слика веома различита. У Србији и Хрватској она је изразито негативна, док је у Македонији, Словенији, БиХ и Црној Гори она позитивна. Многе појаве су сасвим различито представљене, па нпр. у хрватским уџбеницима пише да је то била изразито централизована држава у којој се све командовало из Београда, док у српским пише да централне власти готово и није било, да се радило о врсти конфедералног уређења. Биће отворено питање због чега се исти догађаји тумаче на сасвим супротне начине.

АГЕНДА

Понедељак 23.10.2023.

17:00 свечано отварање Летње школе, обилазак Факултета

Уторак 24.10.2023.

10:00-12:00 Предавање **Међурелигијска и међуетничка (не)толеранција у контексту светске безбедности** проф. др Ратко Дуев

12:00-12:30 Кафе пауза

12:30-14:30 Предавање **Заштита нематеријалног културног наслеђа кроз неформалну и формалну едукацију** проф. др Данијел Синани

15:00-16:00 Пауза за ручак

16:00-18:00 Предавање **Како се сећамо Југославије? Слике заједничке државе у уџбеницима историје** проф. др Дубравка Стојановић

Среда 25.10.2023.

10:00-12:00 Предавање **Успон револуције: разумевање рађања и раста раног хришћанства**, ванр. проф. др Ирена Теодора Весевска

12:00-12:30 Кафе пауза

12:30-14:30 Предавање **Креирање заједничке визуелне културе на Османском Балкану**, проф. др Ненад Макуљевић

15:00-16:00 Пауза за ручак

16:00-18:00 Предавање **Римско наслеђе у Србији: између струке и јавности**, проф. др Владимир Михајловић

19:00 посета Југословенској кинотеци

Четвртак 26.10.2023.

10:00-12:00 Предавање **Културна меморија у македонској савременој интелектуалној, идеолошко – политичкој и јавној средини**, проф. др Антоанела Петковска

12:00-12:30 Кафе пауза

12:30-14:30 Предавање **Другости на Балкану** доц. др Наташа Јовановић

15:00-16:00 Пауза за ручак

16:00-18:00 Предавање **(Де)конструкција културног наслеђа: лепота на продају**, проф. др Иван Џепароски

Петак 27.10.2023.

10:00 затварање Летње школе, додела сертификата, обилазак Народног музеја и Етнографског музеја у Београду